

Tartuntatautilaki 1227/2016

- mitä uutta valmiuden kannalta?

15.5.2017

Anni Virolainen-Julkunen

www.finlex.fi

<http://www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/>

- **1227/2016** Tartuntatautilaki
- **146/2017** Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista
- **149/2017** Sosiaali- ja terveysministeriön asetus rokotuksista

Tartuntatautilain tavoite on

***tartuntatautien ja niiden leviämisen
ehkäisy väestössä***

PANDEMIAN OPETUKSIA

Mitä opimme pandemiasta

- Toimiva työnjako normaalioloissa - tehostunut häiriötilanteissa **ja lupa poiketa normaalista**
- Johtaminen, lääkejakelu, varmuusvarastojen käyttö, muut poikkeavat menettelyt
- Kaikki voimavarat käyttöön
 - työterveyshuolto, yksityinen terveydenhuolto
 - Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Vankiterveydenhuolto
 - valtion mielisairaalat, koulukodit ja muut vastaavat valtion laitokset

Miten toimimme seuraavalla kerralla

- Terveysthuollon häiriötilanteissa tai poikkeuksellisessa epidemiassa **tartuntatautilaki** **kunnes valmiuslaki** (1552/2011) voimassa
- Asiantuntijaohjauksesta **STM:n operatiiviseen johtovastuuseen**, yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa
- STM:lle **poikkeukselliset valtuudet**
 - lääkejakeluun
 - sote-toimintayksiköiden voimavarojen käyttöön
 - työterveyshuollon käyttöön rokottamisessa

49 § Yleinen rokotus työterveyshuollossa sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköissä

- Jos 45 §:n 1 momentin mukaisen yleisen vapaaehtoisen rokotuksen toimeenpano on kiireellinen,
 - valtioneuvosto voi antaa työterveyshuoltolaissa tarkoitetulle työterveyshuollolle oikeuden osallistua rokotuksen toimeenpanoon
 - valtioneuvosto voi velvoittaa julkisen terveydenhuollon toimintayksiköt ja sosiaalihuollon toimintayksiköt järjestämään rokotus potilailleen ja asiakkailleen sekä näitä hoitavalle tai huoltavalle henkilökunnalle

72 § Lääkkeiden tarkoituksenmukainen ja yhdenvertainen saanti

- Tarkoituksenmukaisen ja yhdenvertaisen lääkehoidon varmistamiseksi **poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana** sosiaali- ja terveysministeriö voi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja lääkelain estämättä **määräaikaisesti rajoittaa tartuntataudin hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden määräämistä ja luovuttamista** tai antaa oikeuksia määrätä tai luovuttaa niitä.

73 § Varmuusvarastoidut lääkkeet ja tarvikkeet

- Yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin uhatessa, poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sosiaali- ja terveysministeriö päättää valtion kustannuksella huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 3 §:n mukaisesti varmuusvarastoon hankittujen lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden ja suojainten käyttöönnotosta ja jakelusta.

73 § Varmuusvarastoidut lääkkeet ja tarvikkeet

- Jos valtion kustannuksella varmuusvarastoon hankittu lääke tai tarvike jaetaan **apteekkien kautta**, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää niiden **käytöstä** ja ostajalta perittävästä **hinnasta**.
- Poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää antaa lääkelain estämättä varmuusvarastosta luovutettujen lääkkeiden **myyntiluvasta poikkeavia kansallisia käyttö-, valmistus- ja annosteluohjeita**.

74 § Muu lääkelain säännöksistä poikkeaminen

- jonkin lääkevalmisteen käyttö on sallittua ilman myyntilupaa
- sairaala-apteekista tai lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa lääkevalmisteita muulle sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikölle
- terveydenhuollon toimintayksiköstä voidaan luovuttaa vastaanotolla käyneelle henkilölle ja toimintayksikön henkilökunnalle hoidossa tarvittavat lääkkeet
- lääkkeen laadun varmistamiseksi lääkevalmistus ja lääkkeiden käyttökuntoon saattaminen voidaan keskittää apteekkien ja sairaala-apteekkien välisiin sopimuksiin

75 § Terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain säännöksistä poikkeaminen

- ...terveydenhuollon **laitteen tai tarvikkeen markkinoille saattamiseksi ja käyttöön ottamiseksi**, vaikka laitteen tai tarvikkeen vaatimustenmukaisuuden arviointia ei ole toteutettu terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä edellytetyn mukaisesti.

VASTUUTA JA VELVOLLISUUKSIA

6 § Viranomaisten yleiset velvollisuudet

- Valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on järjestelmällisesti **torjuttava** tartuntatauteja sekä **varauduttava** terveydenhuollon häiriötilanteisiin.
- Niiden on **ryhdyttävä välittömiin toimiin** saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

8§ Torjuntatyö alueetasolla

- Aluehallintovirasto sovittaa yhteen ja valvoo säännösten, kansallisten suunnitelmien ja STM:n päätösten toimeenpanoa
- Aluehallintovirasto valvoo, että sairaanhoitopiirit ovat varautuneet alueellisesti terveydenhuollon häiriötilanteita varten
- Virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri
- Aluehallintoviraston ja sairaanhoitopiirien on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjunnassa
- Työterveyshuolto ja yksityissektori mukaan

9 § Torjuntatyö kunnassa

- Kunnan velvollisuutena on **järjestää** alueellaan tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä.
- Kunnassa **on oltava kuntaan virkasuhteessa** oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri.
 - **otettava selvää** epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä
 - **ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin** taudin leviämisen estämiseksi.

9 § Torjuntatyö kunnassa, jatkoa

- Tartuntatautien **vastustamistyöhön kuuluu**
 - tartuntatautien ehkäisy
 - varhaistoteaminen ja seuranta
 - epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet
 - tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinällinen kuntoutus
 - hoitoon liittyvien infektioiden torjunta
- Tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa

10 § Tartuntatautien torjunta ***Puolustusvoimissa, Rajavartiolaitoksessa ja*** ***eräissä valtion laitoksissa***

- Tartuntatautien torjuntatyö osana terveydenhuoltoa
- Henkilöä koskevat viranomaispäätökset
- Oltava yhteistyössä alueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan kanssa
- **Varauduttava** poikkeuksellisiin epidemioihin **ottaen huomioon STM:n johdolla tapahtuva varautuminen**

21 § Ilmoitus tartunnalle altistumisesta

- **Hoitavan lääkärin on ilmoitettava** salassapitosäännösten estämättä kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän **tartuntataudeista vastaavalle lääkärille**, jos hän saa tietää potilaansa sairastavan tai elinaikanaan sairastaneen yleisvaarallista tai valvottavaa tartuntatautia, joka voi aiheuttaa tartunnan vaaran toiselle henkilölle.

24§ Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

- salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta
- **STM:** muilta viranomaisilta sekä yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä
- **THL ja shp:n kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri:** kunnan ja valtion terveydenhuolto-, terveydensuojelu-, eläinlääkintä- ja elintarvikevalvontaviranomaisilta sekä 18 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta ja yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä sekä itsenäisiltä terveydenhuollon ammattiharjoittajilta 23 §:ssä

79 § Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

- **Kattava varautuminen maan eri osissa**, kustannusten kohdentumisesta riippumatta
- Valtio voi osallistua tartuntatautien torjunnassa tarvittavan **valmiuden ylläpitämisen ja terveydenhuollon erityistilanteiden hoidon** kustannuksiin
- Valtio vastaa terveydenhuollon häiriötilanteessa **karanteenin, eristämisen ja pakollisten terveystarkastusten** aiheuttamista kustannuksista kotipaikkaoikeudettomien osalta

MÄÄRITELMIÄ

3§ Määritelmät

- 2) **hoitoon liittyvällä infektiolla** sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutetun tutkimuksen tai annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta tartuntatautia;
- 3) **lääkkeille erittäin vastustuskykyisillä mikrobeilla** sellaisia mikrobeja ja mikrobikantoja, joiden aiheuttamien infektioiden hoitoon on rajallisesti tai ei lainkaan käyttökelpoisia, tehokkaita mikrobilääkkeitä;

3§ Määritelmät

- 6) epidemiolla tartuntatautitapausten lukumäärän lisääntymistä odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella;
- 7) **poikkeuksellisella epidemiolla** Maailman terveysjärjestön julistamaa pandemiaa sekä muuta tartuntatautiepidemiaa, joka aiheuttaa merkittävän uhan kansanterveydelle ja terveydenhuollon palvelujen riittävydelle;

3§ Määritelmät

- 9) **laboratoriolla** julkista tai yksityistä toimintayksikköä, joka tekee tartuntatautien toteamiseksi tai torjumiseksi tarvittavia mikrobiologisia tai muita laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä terveydenhuollon potilaiden tai **sosiaalihuollon** asiakkaiden terveydentilan tai hoidon tarpeen arvioimiseksi;
- 10) **asiakas- ja potilastilalla** asiakas- ja potilashuoneita, sairaankuljetuksessa käytettäviä kulkuneuvoja sekä näihin verrattavia tiloja, joissa on mahdollisuus tartunnalle tai sen leviämiselle asiakkaisiin tai potilaisiin.

SISÄLLÖLLISIÄ MUUTOKSIA

18 § *Laboratoriotutkimukset ja toimilupa*

- Tartuntatautien toteamiseksi tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä suoritetaan Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksessa ja tähän tarkoitukseen toimiluvan saaneissa laboratorioissa sekä niiden valvomissa toimintayksiköissä.
- Jos toimiluvallinen laboratorio teettää laboratoriotutkimuksia alihankintana muussa laboratorioissa taikka valvoo tutkimusten suorittamista toimintayksikössä, laboratorion on varmistettava, että alihankintalaboratorio tai toimintayksikkö täyttää jäljempänä 3 momentissa laboratoriolle asetetut vaatimukset.

18 § *Laboratoriotutkimukset ja toimilupa*

- Aluehallintovirasto myöntää toimiluvat THL:n lausunnon saatuaan
- Edellytyksenä **asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta, ja laadunvarmistus** sekä alihankintalaboratorioiden ja sen toimintayksiköiden valvonta asianmukaisella tavalla
- OHJEISTUS työn alla THL:n toimilupatyöryhmässä

17§ *Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta*

- Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön on torjuttava suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita. Toimet on sovittava yhteen terveydenhuoltolain (1326/2010) 8 §:ssä säädettyjen potilasturvallisuutta edistävien toimien kanssa.
- Toimintayksikön johtajan on seurattava tartuntatautien ja lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien esiintymistä ja huolehdittava tartunnan torjunnasta. Toimintayksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.
- Toimintayksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatautien torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovittava toimintansa yhteen kunnan tai kuntayhtymän toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa.

TT-asetuksen 13§ Hoitoon liittyvät infektiot

- Erikoissairaanhoidon toimintayksiköiden on annettava **SHPIlle** sekä **THLlle** hoitoon liittyvien infektioiden ehkäisyä ja torjuntaa koskevaa **tietoa**
 - **osallistuttava** valtakunnallisiin hoitoon liittyvien infektioiden esiintyvyyttä koskeviin **selvityksiin**
 - osallistuttava valtakunnalliseen hoitoon liittyvien infektioiden **ilmaantuvuusseurantaan** yhteistyössä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa
- Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköiden on annettava **SHPIlle** hoitoon liittyvien infektioiden ehkäisyä ja torjuntaa koskevia **tietoja**
 - **osallistuttava** niiden esiintyvyyttä ja torjuntaa koskeviin **selvityksiin**

17§ KÄYTÄNNÖSSÄ:

- Suunnitelma - *miten seurataan ja torjutaan* tartuntoja
 - Seuranta - *mitä ja millä frekvenssillä?* prevalenssi?
 - Torjunta - *torjuntatoimet?* lääkekäytön ohjaus?
 - Yhteistyö - *koulutus ja yhteydenpito?*
-
- Kaikki toimintayksiköt: *selvitykset SHPIle*
 - Erikoissairaanhoido: *selvitykset ja ilmaantuvuusseuranta SHPn ja THLn kanssa*

36§ Hoitoon liittyvien infektioiden rekisteri

- THL ylläpitää valtakunnallista hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä niiden seurantaan ja torjuntaan sekä tilastointia ja tutkimusta varten.
- Sairaanhoidopiiri ylläpitää alueellista hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä niiden seurantaan ja torjuntaan varten
- Sairaanhoidopiirillä on oikeus saada alueensa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköistä asiakasta tai potilasta koskevat tiedot hoitoon liittyvien infektioiden *diagnooseista* ja *aiheuttajista* sekä tartunnan kulkuun vaikuttaneista *riskitekijöistä ja toimenpiteistä*

36§ KÄYTÄNNÖSSÄ:

■ Toteutunut tilanne

- diagnoosit
- mikrobiologiset laboratoriotulokset
- riskitekijät
- toimenpiteet

■ Epidemiaepäilyt

- harvinainen ja vakava hoitoon liittyvä infektio
- mikrobilääkkeille erityisen vastustuskykyinen mikrobi

TYÖELÄMÄÄN LIITTYVÄÄ

48§ *Työntekijän rokotussuoja potilaiden suojaamiseksi* - tulee voimaan 1.3.2018

- Työskentelyyn **sosiaali- ja terveydenhuollon** toimintayksiköiden asiakas - ja potilastiloissa, joissa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita tai potilaita, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, jolla on puutteellinen rokotussuoja.
- Työntekijällä ja työharjoitteluun osallistuvalla opiskelijalla on oltava joko rokotuksen tai sairastetun taudin antama suoja **tuhkarokkoa ja vesirokkoa** vastaan. Lisäksi edellytetään rokotuksen antama suoja **influenssaa** vastaan ja imeväisikäisiä hoitavilla **hinkuyskää** vastaan.

55§ *Terveydentilan selvitys hengityselinten tuberkuloosista työtehtävää varten*

- Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta **hengityselinten tuberkuloosia**, jos on perusteltu syy epäillä työntekijän sairastavan hengityselinten tuberkuloosia ja työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joissa hengityselinten tuberkuloosin leviämisen seuraukset ovat tavanomaista vakavammat. Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta.
 - **sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä** asiakkaiden ja potilaiden läheisyydessä
 - **alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä**

56§ *Terveydentilan selvitys* *salmonellatartunnasta työtehtävää varten*

- Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tällä ole **salmonellatartuntaa**, jos työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joihin liittyy salmonellatartunnan tavallista suurempi leviämisvaara. Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta.
 - **elintarvikehuoneistossa** tehtävässä, jossa hän käsittelee pakkaamattomia kuumentamattomina tarjoiltavia elintarvikkeita
 - **maidon tuotantotilalla** muissa maidonkäsittelytehtävissä kuin lypsytyössä, jos tila toimittaa maitoa meijeriin, jossa maitoa ei pastöroida

Tavoitteista totta nyt

...entä uusissa maakunnissa?

Tartuntatautilain tavoite

*tartuntatautien ja niiden leviämisen
ehkäisy väestössä*